

Tisza Lajos elnöki beszéde az Országos Erdészeti-Egyesület 1881. évi rendes közgyűlésén.

Budapest, december 18.

Tisztelt közgyűlés!

Három év telt le azóta, hogy a tisztelt egyesület bizalmából kifolyó választás alapján mint az egyesület igazgató választmánya és tisztviselői helyeinket elfoglaltuk; szabad legyen most, midőn az alapszabályok értelmében megbízatásunk ideje lejár, röviden összefoglalva felsorolni azon nevezetesebb mozzanatokat, melyek ezen három év leforgása alatt az Erdészeti-Egyesület hatáskörével és az általa első helyen felkarolt és ápolta hazai erdészet ügyével kapcsolatban állanak.

A választmány kötelességének tartotta országos ünnepélyeknél minden illetékes alkalommal gondoskodni arról, hogy az erdészeti egyesület az országos egyesületek közt külső fellépése által is jelezze fennállását, valamint, hogy minden alkalmat megragadjon, midőn a magyar királyi család családi ünnepélyei alkalmából az uralkodó iránti törhetetlen hűségének, az uralkodó családjára iránti ragaszkodásának kifejezést adhat.

Igy midőn Ő Felségeik 1879. évi április 24-én ezüst menyegzőjüket ünnepelték, gondoskodott a választmány, hogy egyesületünk érzelmei és üdvkivánatai Ő Felségeiknek benyújtott hódolatteljes feliratban kifejezésre jussanak, mely felirata az egyesületnek, Ő Felsége által 1879. évi május 4-én kelt legfelsőbb elhatározásával, legmagasabb köszönetének nyilvánítása mellett, vétetett tudomásul.

Az Erdészeti Egyesület, mint erre leghivatottabb testület, által megindított egyidejűleg a mozgalom, ez országos ünnep alkalmából és emlékére, nászfáknak hazánk minden alkalmas helyén való ültetésére. A kezdeményezés fényes sikerre vezetett, úgy, hogy az egyes ültetvényekről beérkezett tudósítások

egy egész füzetet tesznek ki, melyet egyesületünk kegyelettel fog megőrizni hagyományai között a késő nemzedék számára.

Majd 1881. évi május 19-én, midőn Ő Fenségeik Rudolf koronaörökös és neje nászünnepejük alkalmából az ország fővárosába jöttek Magyarország hódoló üdvözlését fogadni, egyesületünk mint Országos Erdészeti-Egyesület külön küldöttség által tisztelgett.

Az 1879-ik és 1880-ik évekre esik az erdészeti törvény megalkotása és életbeléptetése.

A hazai erdészet ügyének nagyban alig adhatott volna valami több lendületet, mint épen ezen erdészeti törvény, melynek, hogy előkészítésében és törvényerőre emeltetésében az erdészeti egyesület teljes befolyását érvényesítette, gondolom senki kétségbe vonni nem fogja; az erre vonatkozókat részletesen előadni volt szerencsém a Székes-Fehérváron 1879-ben, majd Mehádián 1880-ban tartott elnöki beszédemben.

Nem akarok ezekre újabban bővebben kiterjeszkedni.

Azt merem állítani, hogy a törvény életbeléptetése óta egyesületünk minden hatáskörében fekvő eszközt felhasznált, hogy a törvényben lefektetett egészséges gazdasági elvek a gyakorlat terén alkalmazást nyerjenek.

Igy éber figyelemmel kísérte azon nagyjelentőségű változásokat, melyek az állambirtokok kezelésének szervezetében keresztül vitettek, s midőn az első tervezések idejében aggodalommal értesült olyan törekvésekről, melyeknek czélja volt, kétes értékű megtakarítások czimén rábírní a kormányt, hogy a nagy kiterjedésű államerdőknek kezelését a bányászatéval egyesítve, igazgatásukat ismét a bányászati hatóságokra bizza: egyesületünk nem késett illetékes helyen kifejezést adni azon meggyőződésének, hogy e szervezeti változtatás éles ellentétben állana ugy az államháztartásban elfogadott elvekkel, mint a gyakorlati gazdaság alapkövetkezményeivel, s ennélfogva mélyen

sértené nemcsak a kincstár érdekeit, de messzekiható káros befolyást gyakorolna a magántulajdont képező erdőbirtokok okszerű kezelésére is, a mennyiben kétségtelen, hogy azon természetszerű vezérszerepnél fogva, mely az ország összes erdőállományának kerekaszámában egy ötöd részét képező állami erdőket méltán megilleti, az államerdészeti kezelésben fogantatba vett minden változtatás — jó vagy rossz irányban egyaránt — befolyást gyakorol az ország más kézen lévő erdeinek gazdasági fejlődésére is.

Hasonló figyelemben részesítette egyesületünk az erdő-törvény végrehajtása céljából keresztülvitt szervezési munkálatokat is, s midőn arról volt szó, hogy az állami erdőfelügyelet gyakorlásával megbizandó kir. erdőfelügyelők egyelőre csak ideiglenes minőségben neveztetnek ki, a törvény végrehajtásával kapcsolatban álló központi teendők végzésével pedig egy mindössze két egyénből álló erdészeti osztály bízatik meg, itt is kötelességének tartotta a szak érdekében felszólalni, s indokolt felterjesztésben a magas miniszteriumnak figyelmébe ajánlani azon körülményt, hogy a kinevezések ideiglenes jellege a végleges szolgálatban álló erdészeti tisztviselők nagy részét, s igen valószínűen a legképzettebbeket, a pályázattól visszatarthatná, s másfelől, hogy az erdő-törvény végrehajtásánál felmerülő sokféle teendőt és gondos megfontolást igénylő szervezési munkálatot csak megfelelő személyzettel ellátott központi osztály végezheti sikeresen.

Az egylet felszólalása mindkét irányban meghallgatásra talált. A tervezett ideiglenes személyzet helyett, az ország 14 erdőfelügyelőségi kerületének élére véglegesen kinevezett szakemberek állítottak, kik ma már szorgosan végzik az erdő-törvény üdvös intencióinak megvalósítására irányuló munkájukat. Az államerdészet pedig — teljes meghiusulásával az említett törekvéseknek, melyek alig megindult, önálló fejlődését

hosszu időre megsibbaszthatták volna, áthelyeztetett a földmivelési miniszteriumba, s itt függetlenül minden más szaktól vagy idegen befolyástól, de bölcs érintkezésbe hozva az erdők állami felügyeletével, oly szervezetet nyert, mely teljesen kielégítheti az erdészeti szak követelményét.

Annak, hogy azon erdészeti törvényben lefektetett elvek, melynek megalkotását egyesületünk oly kitartással szorgalmazta, a gyakorlati életbe átmelessenek, egyik feltétele az, hogy kellő mérvben meglegyen az anyag, melyből az erdei szolgálat legalsóbb fokára is képzett személyzet nyerhető. Hogy pedig ettől még fájdalom, igen távol vagyunk, azt be kell ismernünk.

Az erről való gondoskodást sürgössé teszi maga a törvény rendelkezése is, mely a 17. §. alá tartozó erdőségek birtokosaitól megköveteli, hogy 8 év leforgása mulva kizárólag szakvizsgázott erdőőröket alkalmazzanak.

De ha a törvény nem követeli is a többi erdőterületek birtokosaitól, megköveteli önértékük, meg az okszerű erdőkezelés, hogy általában minden erdő szakértő erdővédekkel legyen ellátva, ezek nem létében gyakran hajótörést szenved a legügyesebb és legbuzgóbb erdész törekvése.

Ez eszmétől áthatva, gondoskodott egyesületünk már régebben arról, hogy egy jó tankönyv álljon rendelkezésre. Az általa hirdetett pályázat eredménye az „Erdő-őr“ című kézikönyv, mely az erdőőrök oktatásánál vezérfonalul általában a legjobb sikerrel lett elfogadva, s melynek legnagyobb hiánya, hogy újabb értesülésem szerint, második kiadása is annyira elkelt, hogy már a könyvkereskedésekben nem kapható — de a melynek újabb bővített kiadása, szerzett tájékozással szerint, már közelebről várható.

Maga egy jó tankönyv azonban még nem elégséges arra, hogy teljesen képzett és használható személyzetet lehessen erdőbirtokosaink számára nevelni.

Az jó erdőőrnek természetes józan felfogáson s azon mindössze is kevés elméleti ismereten kívül, melyet könyvekből kell megszerezni, főleg gyakorlati jártasságra s azon ügyességre van szüksége, melyet egyedül a később ráváró munkálatok teljesítése közben, az élet gyakorlati iskolájában sajátíthat el. Ehez pedig a szükséges feltételek hazánk sok részében még hiányoznak. Ha vannak is egyes nagyobb birtokosok, kiknek tehetségében áll jó erdőőröket nevelni maguknak, berendezett uradalmaikban, a községek és a kisebb birtokos osztály tagjai legtöbbszörre jó akarat mellett sem képesek erre.

Ezen meggyőződésben igazgató választmányunk kötelességének tartotta az erdőőri szakoktatás ügyét, melylyel már az 1876-dik évi közgyűlés idejében is behatóan foglalkozott volt, a törvény megalkotása folytán ismét felkarolni s annak mielőbbi rendszeresítése érdekében saját hivatása körében minden lehetőt megtenni.

Az erdőőri szakoktatás ügyében az egyesület külön szakbizottságot küldött ki, melynek tervezete kimerítő emlékirat alakjában a földmivelési miniszteriumhoz terjesztetett fel.

E tervezet, figyelemmel az ország különböző vidékeinek erdőgazdasági viszonyaira, az erdőőrök gyakorlati oktatására nézve két módot ajánlott.

Az egyik szerint hazánk azon vidékein, hol sok erdő van és nagyobb, rendezettebb uradalmak is találhatók, az erdőőri szakoktatást maguknak a birtokosoknak kellene uradalmaik egy-egy alkalmasabb pontján rendszeresen, de teljesen gyakorlati irányban foganatosítani, tervszerű foglalkoztatás által alkalmat nyujtván a kiképzésre felfogadott tanoncoknak, hogy magukat az erdőgazdaság körében felmerülő összes védelmi és más segédmunkálatokba begyakorolják s egyszersmind egy-egy arra hivatott erdőtiszt oktató vezetése mellett az erdőőri szak-

vizsga letételéhez szükséges elméleti ismereteket is megszerzhessék.

A másik mód hazánk azon vidékei számára, hol kevesebb az erdő s különösen az erdőgazdaság még nem eléggé rendezett arra, hogy az erdőőri pályára készülőknek megfelelő gyakorlati iskolául szolgálhasson, — akkor más befásított helyeken ugynevezett erdőőrképző telepek felállítását ajánlja, melyeken a tanulók szintén gyakorlati irányban tisztán e célra kinevezett állami erdőtisztek által volnának a kiválóan azon vidékek viszonyainak megfelelő erdőőri teendőkben kiképzendők.

Az először említett tanítási móddal egyesületünk 1876. évi kezdeményezése folytán már a megelőző időben is tétettek kísérletek a kincstári erdőbirtokon, és pedig, mint az évi erdőőri szakvizsgák eredménye mutatja, nem minden siker nélkül. Az oktatás azonban inkább csak az egyes erdőtisztek jó akaratára volt bízva, a nélkül, hogy az eszme rendszeresen és és következetesen keresztülvitetett volna. — Ezért javaslatunknak ezen részét azon kérelemmel ajánlottunk a magas miniszteriumnak figyelmébe, hogy annak foganatosítását a kincstári erdőbirtokokon kötelezőleg elrendelni s egyszersmind más nagyobb birtokosokat is a jó példa követésére buzdítani méltóztatnék.

A miniszterium ezen kérelmünket komoly figyelemre méltatván, a szükséges intézkedések megtétele végett a tárgyalásokat már meg is kezdte. S ha a kincstári és más nagyobb magán birtokokon rendszeresítendő gyakorlati szakoktatás iránt végleges intézkedések nem tétettek is még meg, az idevágó munkálatok folyamatban vannak s rövid időn bizonyára sikerrel keresztül is vitetnek.

Mint az egyesület ez idő szerinti elnökének, hivatalos tudomásom van róla, hogy a rendszeres szakoktatás másik tényezőjének, az erdőőrképző telepek felállításának kérdésével

is komolyan foglalkozik a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium — elkészült a javaslat az épülettervekre és költségvetésekre, valamint az egész iskola szervezetére vonatkozólag — egy az alföldön felállítandó s egyelőre 12 személyre berendezendő erdőőri iskolára; megindították a tárgyalások az illető város közönségével, melynek területén az első sorban szándékolatik felállítani, az iránt, hogy a szükséges terület átengedésén kívül micsoda áldozatokkal volna kész a város is hozzájárulni az intézet felállításához és fentartásához.

Mert hiszen mindannyian tudjuk, — hogy azon a törvény értelmében alkotandó országos erdei alap — mely hivatva lesz az ily kiadásokat fedezni, még sokkal újabb eredetű, semmint hogy abból pár évig nagyobb összegek fedezhetők volnának, s ily iskolák felállítása egyelőre csak is úgy vihető ki, ha ahoz a vidék, melynek érdekében az felállítatik, szintén hozzájárul.

Részemről azonban ismerve a felszólított városnak ugy saját érdekét kellőleg felismerni tudó gyakorlati felfogását, mint minden — a tanítás és kiképzésre irányzott nemes törekvés iránti fogékonyságát és áldozatkészségét, ismerve másfelől a miniszterium jelen vezényletében a komoly törekvést közgazdaságunknak, — melynek pedig egyik legfontosabb tényezője az okszerű erdőművelés — emelésére meg vagyok győződve, hogy a legközelebbi jövőben lesz alkalmunk üdvözölhetni az első erdőőr-képző telep felállítását elhatározó miniszteri rendeletet.

A most említett nagyfontosságú kérdések helyes megoldása érdekében kifejtett szerény munkálkodás mellett, készséggel szolgált egyesületünk tanácscsal az egyes erdőbirtokosoknak és szakvéleménnyel a kormánynak, valahányszor erre felhivatott.

Élénk tevékenységet fejtett ki az egylet az erdészeti körökben, a székesfehérvári országos kiállítás iránti érdekelt-

ség felköltésében s buzgon fáradozva fényes sikerének előmozdításán, maga is mint kiállító jelent meg azon irodalmi termékekkel, melyek az egyesület eddigi szellemi munkálkodásának gyümölcsét képezik, s e lépéssel a bécsi és párisi világi kiállításokon nyert kitüntetés és legfelsőbb elismeréshez e kiállítás első kitüntetését, a diszoklevelet szerezte meg egyesületünk magának.

Figyelemmel kísértük az erdőgazdasági élet minden fontosabb mozanatát, s valahányszor olyan kérdések merültek fel, melyek az erdőbirtokosok és az erdészeti szakhoz tartozóknak együttes megfontolását igényelték, alkalmat nyújtottunk tanácskozásaink által nemcsak az eszmék tisztázására, de egyuttal — a mennyiben tehetségünkben állott — a teendők szabatos kijelölésére is.

Megelőző közgyűléseinket e célból mindkét alkalommal a vidéken tartottuk s a tárgyalás alá vett szakkérdések között több olyant is megvitattunk, melyek (mint az alföldön meghonosítandó üzemmódok, a makk- és gubacstermésre vagy legeltetésre berendezett öreg tölgyesek felújítása, az előhegységek aránytalan kiterjedésű bükköseinek értékesítése és átalakítása, vagy a cserkéregtermelés előnyeinek és a szikes talaj befásításának kérdései stb.) részint az egész országnak, részint egyes vidékeknek legvitálisabb érdekeit érintik.

Más közgazdasági ágakkal érintkező érdekeink biztosítása céljából részt vett egyesületünk nemcsak a magyar gazdasági egyesület fontos közgazdászati értekezletein, hanem az osztrák és magyar fakereskedők Bécsben tartott gyűlésein és a földmivelési miniszterium kebelében a Németországgal kötendő vám- és kereskedelmi szerződés tárgyában folytatott enquête-tárgyalásokban is. És minden ilyen alkalommal gondoskodott arról, hogy kiküldött képviselői minden irányban szabatosan megjelöljék azon kívánalmakat, melyeknek teljesítését egyesüle

tünk az erdőgazdaság és az ezzel sokféle érdekközösséggel bíró fakeskedelem jövőjének biztosítására szükségesnek ismer.

Nem került el figyelmünket a m. kir. államvasutak igazgató tanácsának újra szervezése alkalmával, hogy úgy a vasuti forgalom, mint a közgazdaság érdekében mennyire indokolt volna, miszerint az újonnan kinevezendő igazgató tanácsba oly egyén is vétessék fel, ki az erdőszet és faüzlet kérdéseiben kiváló ismeretekkel és tapasztalatokkal bír. Nem késtünk ez iránt, feliratunkban, a közmunka- és közlekedési miniszteriumot idejekorán figyelmeztetni és ha ez — sajnos — mellőztetett, nem a mi mulasztásunk.

Hogy a szak minden egyes ágának és az ország minden egyes vidékének szüksége felismerhető legyen, tért nyitottunk közlönyünkben minden indokolt nézetnek és véleménynek. Lapunk ily módon mind tartalomban mind terjedelemben jelentékenyen növekedett.

Irodalmi tevékenysége egyesületünknek általában véve fokozódott a letelt három év alatt. A „Deák Ferencz alapítvány“ kamataiból minden évben 100 arany pályadíjat tüztünk ki egy-egy olyan tankönyv megírására, melyre szakunknak eddig is égető szüksége volt. Ezek közül az 1879. évi pályázat eredménye, Soltz és Fekete tanár urak egyhangulag jutalomra méltatott „Erdőbecsléstana“ nem sokára a sajtót is elhagyja; az „Erdőhasználat“ kézikönyvére hirdetett pályázat, bár a feladat terjedelmessége, határidő meghosszabbítást tett szükségessé, bizonyára szintén eredményre vezet s biztos a reményünk, hogy az „Erdészeti növénytan“ pályázata is egy szükséges és hasznos könyvvel fogja gazdagítani folytonosan izmosodó szakirodalmunkat.

Továbbá a „Deák Ferencz alapítvány“ pályadíján kívül és igazgató választmányunk néhány buzgó tagjának adakozásából 40 arany pályadíjat tüztünk ki a futohomok meg-

kötését és erdőgazdasági művelését tárgyazó népszerű kézikönyvre; folyó bevételeink terhére pedig évről-évre megjelenő vállalatként kiadjuk az „Erdészeti Zsebnaptárt,“ melyek 1882. évfolyama már megis jelent.

Az egyesület pénzügyeiben a lefolyt három év alatt beállt változást a számok következő összehasonlítása tünteti fel:

az 1878-ik év végével volt az egyesület vagyona: *a)* magán kötvényekben 42.872 frt 50 kr, *b)* értékpapirokban 46.300 frt, *c)* készpénzben 135 frt 26 kr; összesen: 89.307 frt;

az 1881-ik év mai napján a megfelelő összegek kitesznek: *a)* magánkötvényekben 71,044 frt; *b)* értékben 68.000 forint; *c)* készpénzben 1.473 frt; összesen: 140.517 frt.

A tagok száma az 1878-ik évi közgyűlés alkalmával tett: az alapító tagoknál 434-et, a rendes tagoknál 401-et.

1881-ben a tegnapi választmányi ülésen bejelentett 24 alapító és 17 rendes taggal együtt tesz a tagok száma: az alapítóknál 634-et, a rendes tagoknál 481-et. Szaporodott tehát a tagok száma a lefolyt 3 év alatt 280-nal.

Az előadottak nyomán bátran elmondhatjuk, hogy alig másfél évtizedet számláló egyesületünk, ha virágzónak nevezni jókor volna is talán, — erre még igen fiatal, mindenesetre gyökeret vert a hazai talajban s egészséges fejlődésnek örvend.

Vagyoni erejének fokozatos gyarapodása azon reményre jogosít, hogy mi is elérhetjük azt az időt, midőn valósíthatjuk majdan a nélkül, hogy az által az együletet anyagi erejében meggyengítsük, az egyület folyton táplált azon óhaját, hogy saját helyiségeiben tarthassa tanácskozásait.

Ma még másokra vagyunk utalva s én kötelességemnek tartom az egyesület nevében szíves köszönetemet fejezni ki az országos magyar gazdasági egyesületnek azon kész előzékenységért, melylyel e természet átengedni sziveskedett.

Nem fejezhetem be előterjesztésemet a nélkül, hogy azon szomoru csapásokról is meg ne emlékezzem, melyek a lefolyt három év alatt egyesületünket több buzgó tagjának elvesztésében érték.

Közöttük elvesztette egyesületünk egykori érdemes első alelnökét, néhai Wagner Károly m. kir. főerdőtanácsost is, kinek emlékét kegyelettel fogja fentartani a késő idők számára azon nemes czélu alapítvány, melyet barátai és tisztelői egyesületünk kebelében gyűjtöttek s az elhunytnak neve alatt pénztárunknál letettek azon rendeltetéssel, hogy a tőkének kamataiból elhalt egyesületi tagok özvegyei és árvái évenként segélyezésben részesíttessenek.

A „Wagner Károly alapítvány,“ mely továbbra is növeltetni fog, ez idő szerint 6621 frt 6 krt tesz, s áldásos működését már a mult évben megkezdte.

Midőn ezekben volt szerencsém az egyesület jellenlegi állását vázolni, azon óhajtással zárom beszédemet, hogy gyarapodjék egyesületünk továbbra is hasonló mérvben; maradjon meg tagjaiban a ma észlelt buzgóság az egyület ügyei előmozdításában; az erdészeti ügye iránti érdeklődés foglaljon tért széles körben s fokozódjék hova-tovább!

Ezzel van szerencsém az országos erdészeti egyesület 1881-dik évi rendes közgyűlését megnyitni. (Hosszantartó zajos éljenzés.)
